

Ільда

Це, певно, Труда, друга сестра, додумалася поставити на ніч троянди у відро з чорнилом. Трохи кольору, сказала вона, символічного. Якщо вже хоронимо його. Це, певно, Герта, найстарша, додала, що їхній букет мусить бути зверху. Перед панахидою пхнула костельному сторожеві до кишені п'ятдесят злотих, щоби пам'ятав, які саме квіти мають бути на самісінькому вершечку. Костельний сторож, неписьменний, човгаючи ногами, з особливою обережністю порозкладав стрічки обабіч труни. А на них було написано: «Від Байдужої».

Зима. Мокрий, затяжний лютий. 1979 рік. Підфарбовані троянди та дві стьожки білої пластикової стрічки опинилися на самісінькому вершечку стосу, над лілеями з написом «Від Відданої Дружини» і стогом квітів, принесених «Видатному скульпторові», «Гордості регіону», «Творцю Бездоганності», «Видатному синові Поморської землі». Та хіба це все можна було порівняти з квітами «Від Байдужої»?

А потім сестри пішли — плече до плеча, слід у слід, — тримаючи попід руки наймолодшу, Ільду. Ліворуч — середульша сестра, Труда. Як завжди —

в центрі всесвіту, зі сережками, що хилиталися в усібіч, зараз зосереджена і тиха. Праворуч — Герта. Завжди така вразлива до того, що скажуть люди, в той день найбільше з-поміж усіх випростана, мов струна. Між ними — Льда. Дивовижно маленька і тендітна того дня, попри напrawdę переконливий бюст, який у містечку пам'ятали ще з тих часів, коли вона носила шкіряний комбінезон. А перед ними він — Тадеуш Гельберт — в обкутій сріблом труні з червоного дерева.

Так і сунули похоронною процесією по сіро-білому снігу, з хрестом, що розмірено похитувався в руках костельного сторожа, з тією «Вічно Люблячою Дружиною» на стрічках і попереду, з головою громади, з директором банку, всіма колишніми підлеглими Труди, з сусідками, з елітою скульптурної майстерні, з відданими замовниками надгробків, із продавчнями магазинів та кіосків, з обома картузькими таксистами — бо ніхто в містечку не міг проігнорувати таку подію. А сестри рухалися крок за кроком, поволі наближаючись до труни. То найстарша, Герта, брала справа ряд учасників траурної церемонії, то середня, Труда, брала їх зліва. Так, вже біля щойно викопаної могили, дрібочучи і ніби мимоволі пришвидшуючись, наздогнали Законну Вдову.

Над труною стали *vis-à-vis*. Тоді Льда з маленької сумочки, яку він їй колись подарував, дістала губну помаду — його подарунок, і нафарбувала уста. Очікували на виставу — отримали виставу.

Ще не стемніло, як три сестри сіли разом біля столу у будинку під Дівочою горою.

Труда знову розмахувала руками і забагато говорила. Ця пласка, мов дошка, коротконога, довгошия

вітрогонка, попри давно вже перейдене сорокаріччя, о диво, в очах сестер та багатьох інших людей вважалася гарною. Можливо, завдяки особливій чарівливості та надзвичайно буйному, світлому, густому, живому волоссю, можливо також — через манеру, з якою дивилася людям в очі: жінкам тепло й уважно, а чоловікам відважно і задерикувато — люди тягнулися до неї. Бо жила. Як хотіла влізти до сестриного чи маминого ліжка, то влазила. Поцілувати когось — цілувала. І навіть тепер, невблаганно наближаючись до втрати чуттєвості, Труда любила життя, і воно любило її навзаєм.

Збоку стояв стілець для Герти, яка, однак, недовго на тому стільці сиділа. Треба було зробити чаю, щоби напоїти Льду, змерзлу і виведену з рівноваги, знайти плед, щоб укрити її, вийняти і розкласти скатертину, нарізати хліба на вечерю. Герта була цілковито протилежністю Труди. Темноволоса, чорноброва, з блакитними очима й фігурою плавчині, атлетки; нею захоплювалися б у музейній експозиції, якби її було вирізьблено з мармуру. Лишень ця «тичкувата дівчина з великими стопами» не вміла згармоніюватися зі своїм тілом. Надмірно конкретна, аж занадто ретельна, працьовита, винахідлива, відповідальна, відважна — вона, однак, завжди знала, що випрані нею речі недостатньо білі.

Цими рисами характеру саме Герта була найбільше схожа на маму, Розелю, яка, намагаючись вести життя як належить, бути на висоті, впоратись, завжди йшла власним шляхом. Позашлюбна донька позашлюбної доньки, приречена на одвічний сором, вона високо тримала голову — і навчила цього

доньок. Шляхетна. Хоч і селянка. Відважна. Хоч і дівчина. Вийшовши з простої кашубської хати, не вивчивши гаразд ані літер, ані навіть польської мови — сама, без чоловіка, збудувала перший у Дівочій Горі цегляний будинок. Заповнений книжками, котрих ніколи не могла прочитати.

Зовнішньо на маму найбільше була схожа Ільда. Статури подібної, але куди буйнішої, як ніби взяла від Розелі все найкраще — округлий бюст, широкі стегна, тонку талію, міцні ноги — та все було ще принадливіше. Тільки ноги вдалися трішки кривими. В колінах дещо розходилися, тому здавалося, ніби Ільда йшла ходом ковбоя. Такою ж вона була й у житті. Першою в містечку почала їздити на мотоциклі, одягаючи тісний шкіряний комбінезон, який Тадеуш колись сказав їй замінити на жіночніше убрання.

Однак нині, в день похорону, Ільда була схожа на святу з картузького костелу. Тиха, ніби сховалась у глибині, десь між власних думок, вона задивилася далеко, за кухню, за подвір'я, за озеро, і виглядала мовби воскова фігура, крізь яку проступало світло. Мовби день, що щойно минув, відкрив перед нею браму до іншого світу. Але Ільда подумки і далі була у гданській лікарні на вулиці Картузькій, на другому поверсі, у відділі кардіології, де Тадеуш, вже три дні ледь живий, лежав на металевому ліжку з гумовими вставками, спершись однією рукою на нічний столик, із тисячу разів фарбований олійною фарбою, і просив лікарів спровадити Дружину, щоби з-під горіхового кольору лампи, з-понад білого кольору столика, де прозирає сірий, чіткий, грубий метал, повідомити Ільдї, що то Відданій Дружині він присягав